

Markant underdiagnosticering af cøliaki i Danmark

En ny undersøgelse viser, at antallet af cøliakiramte er 10 gange større end hidtil antaget. Baggrunden for at undersøgelsen er blevet lavet, er bl.a. at antallet af diagnosticerede cøliakere er væsentligt højere i Sverige end i Danmark, uden at der er belæg for at antage, at der er særlig genetisk forskel på befolkningerne i de to lande. Leder af projektet, professor Allan Linneberg, siger, at underdiagnosticering af danske patienter ser ud til at være et stort problem, da konsekvenserne kan være temmeligt alvorlige.

• Charlotte Søllner Hernø
csh@raskmagasinet.dk

Allan Linneberg, der er professor og leder af sektionen for befolkningsundersøgelser i Region Hovedstadens Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed og Rigshospitalet/Glostrup, har stået i spidsen for den første store screeningsundersøgelse af cøliaki, som er en tyndtarmssygdom og som i daglig tale også kaldes glutenintolerance, blandt godt 2.300 tilfældigt udvalgte voksne danskere i Storkøbenhavn. Undersøgelsen er sket i samarbejde med Jüri Rumessen, speciallæge i mavetarmsygdomme på Gentofte Hospital og blev offentliggjort i det videnskabelige tidsskrift *Scandinavian Journal of Gastroenterology* den 17. februar i år. Det var ifølge Allan Linneberg opfattelsen fra forskernes side, at der måtte være tale om mange flere danskere med cøliaki end registreret, blandt andet baseret på historier fra patienter via Cøliakiforeningen samt det store antal, der er diagnosticeret i Sverige og for så vidt også i Finland og i Norge. Skandinavien har derudover samlet set en generel høj forekomst af cøliaki.

“Vi undrede os over, at vi i Danmark har en forekomst af cøliaki, som tilsyneladende er lavere end i andre lande i Norden, fx i Sverige og i Finland. Og det er vanskeligt at tænke sig, at årsagen skulle være store genetiske forskelle eller væsentlig forskel på livsstil i disse lande,” siger professor Allan Linneberg og fortsætter:

“Ifølge Landspatientregistret er den kendte forekomst i Danmark, at 50 ud af 100.000 mennesker har diagnosen cøliaki. Vi ville derfor undersøge, om det kunne passe.”

10 gange flere diagnosticeret end hidtil registreret

Til undersøgelsen blev blodprøver fra 2.297 voksne danskere i alderen 24 til 76 år fra den sydvestlige del af København screenet. De, der var positive for cøliakiantistoffer, blev sendt videre til yderligere undersøgelser på Gentofte Hospital, hvor der blev lavet vævsprøver fra tyndtarmen.

Forskerne fandt 11 med cøliaki. En af disse var allerede diagnosticeret og vidste besked, mens 10 ud af 11 ikke vidste, at de havde cøliaki.

“Undersøgelsen viser en forekomst på 500 ud af 100.000, hvilket er cirka 10 gange højere end det, vi havde regnet med ud fra de nationale sygdomsregistre,” siger lederen af projektet.

Det betyder, at der er tale om en markant underdiagnosticering af den autoimmune sygdom cøliaki. Og dette er ifølge Allan Linneberg et problem:

“Vi har evidens for, at man med cøliaki har en højere risiko for at få kræft i mave-tarm-kanalen, en højere risiko for at få blodkræftsygdommen lymfom, og har en lidt højere dødelighed end normalbefolkningen.”

Fælles genetisk disposition hos dem, der får cøliaki

“Det synes derudover at være vanskeligt at få en diagnose. Vi ser mange ret forfærdelige tilfælde, der efter en lang kamp med sygdom og eventuelt fying, viser sig at have cøliaki. Og det er potentielt meget dyrt for den enkelte – og for samfundet – at tabe folk på denne måde. Vores resultater peger på, at vi bør øge opmærksomheden på sygdommen. Det er jo ret nemt at begynde med at tage en blodprøve,” siger professoren.

Cøliaki er ifølge Allan Linneberg en “lumsk sygdom”, idet mange tror, at den først og fremmest giver mavesymptomer. Men rigtig mange har ikke de klassiske symptomer og tænker derfor ikke på, at årsagen kan findes i en intolerance over for gluten. Symptomerne på cøliaki kan nemlig være så diskrete eller diffuse, at hverken patienter og læger tænker på, at de kan skyldes cøliaki. Det igen kan betyde, at man kan blive fejlnæret, da tarmslimhinden ved cøliaki bliver dårligere til at optage forskellige næringsstoffer, således at man fx kommer til at lide af B-vitaminmangel og mange andre mangeltilstande, som kan medføre anden sygdom eller hvis der er tale om børn, bl.a. til manglende vækst og udvikling.

Omkring 40 % har en vævstype, der disponerer for cøliaki

Der er en arvelig tilbøjelighed ved cøliaki, således at hyppigheden blandt 1. grads slægtninge er væsentligt højere end blandt befolkningen som helhed, fortæller Allan Linneberg.

“Man har en bestemt vævstype, når man udvikler cøliaki og derfor spiller arv en stor rolle. Men da omkring 40 % af os har den disposition, der er forudsætningen for udviklingen af cøliaki, er det ikke kun genetik, der er udslagsgivende. Der må være andre faktorer, som har en betydning. Dem kender vi blot ikke endnu. Vi ved fx ikke, om det er godt, at børn tidligt bliver eksponeret for gluten eller om man skal udelade gluten i barneårene.”

“Men vi ved nu, at der er en større risiko for, at man har eller udvikler cøliaki, hvis man er diagnosticeret med type 1-diabetes, ligesom det måske også er tilfældet ved andre autoimmune sygdomme. Det sidste ved vi dog ikke med bestemthed. Men det er min formodning, at der er tale om en fælles genetisk disposition hos dem, der får både cøliaki og anden autoimmun sygdom.”

Er der tale om en stigning i antallet af cøliakiramte?

“Vi begyndte at spise korn for omkring 5.000 år siden,” siger Allan Linneberg, “hvilket er kort tid set i et evolutionsmæssigt perspektiv.”

Om der er sket en stigning i antallet af mennesker med cøliaki er svært at afgøre, mener han, selv om flere børn bliver diagnosticeret. Det ville derfor være spekulativt at komme med et bud på, om der reelt er tale om en stigning eller lægerne blot er blevet er blevet bedre til at diagnosticere sygdommen, siger Allan Linneberg til afslutning og nævner at det næste projekt er at analysere gamle blodprøver fra blodbanken for tegn på cøliaki for at undersøge forekomsten blandt disse. Måske kan det sige noget om udviklingen i forekomst over tid.